

בחירות 2022

אסופת מערכים לחינוך החברתי

מתוך מרכז ההדרכה-התנועה הקיבוצית

בפעם החמישית, בתוך שנתיים וחצי, ישראל הולכת לבחירות נוספות.

למשבר הנוכחי, שהחל ב-2019, יש גורמים ספציפיים: ראשית, תיקו פוליטי אמיתי בין שני גושים. שנית, קיטוב בין הגושים, שהפך את המשחק הפוליטי ל"משחק סכום אפס" ומקשה מאוד על שיתוף פעולה כלשהו ביניהם. הקיטוב הזה נובע בעיקר מהדומיננטיות של בנימין נתניהו ומההליכים הפליליים נגדו, אבל הוא מתחבר למגמות עולמיות של פרסונליזציה של הפוליטיקה. כל אלו מנעו הקמת ממשלה לאחר שתי מערכות הבחירות של 2019, ופירקו במהירות רבה את ממשלת החילופים של נתניהו וגנץ שקמה לאחר בחירות 2021. את הסיבות להתפרקות הממשלה הנוכחית עוד מוקדם לסכם, אבל ברור שמלכתחילה היו צפויים לה קשיים רבים, בשל ריבוי הסיעות והפיצול הפנימי בתוכה (פרופ' דנינג ודר' שפירא).

רצף הבחירות דרדר את אמון הציבור במשטר דמוקרטי, והוריד את ישראל למקום אחרון מקרב המדינות הדמוקרטיות במדד היציבות. לכן היום, יותר מתמיד, עיסוק בנושא זה חשוב מאין כמוהו.

באסופה זו ניתן למצוא מגוון מערכי פעילות לחינוך החברתי לקראת הבחירות הקרובות. חלק מהמערכים עוסקים בבחירה, חלקם בדמוקרטיה, בפוליטיקה ועוד. מוזמנים להשתמש במערכים שלמים, או בחלקים מהם על פי הצורך.

חומר רקע רב לקראת הבחירות ניתן למצוא באתר המכון הישראלי לדמוקרטיה
[/https://www.idi.org.il/policy/parties-and-elections/elections/2022](https://www.idi.org.il/policy/parties-and-elections/elections/2022)

מצביעים בקלפי

הכותב/ת: צוות שבילים

קהל היעד: חברת ילדים א-ג

משך הפעילות: כשעה

ערכים ומטרות הפעילות

צעירים? מאוד! ובכל זאת גם עם ילדים בגיל זה ניתן ואף רצוי לקיים פעילויות בנושא הבחירות.

1. הילד ייחשף לתהליך יום הבחירות.
2. הילד ישוחח עם הוריו על הבחירות.
3. הילד יתנסה בבחירות בקלפי שהיה שותף להקמתה בבית הילדים.

רשימת ציוד ועזרים

בד לפרגוד, מעטפות, קופסה לפתקים, פתקים.

מערך הפעילות

1. בוחרים עם הילדים נושא עליו רוצים להצביע. הנושא פחות חשוב בפעילות זו, כי המטרה היא הכרת התהליך והמסגרת. חשוב כי הנושא יהיה פשוט ומעולמם של הילדים. לדוגמא: איזו עוגה נאכל בארוחת ארבע ביום חמישי.
2. מכינים עם הילדים פרגוד, מעטפות, קופסה לפתקים, פתקים וכו' (פעילות יצירה).
3. מאיישים בעלי תפקידים: יו"ר הקלפי, סגן ואיש ביטחון. ניתן שהמדריכים יכהנו בתפקידים אלו או לבקש סיוע מהורים.
4. מקיימים הצבעה. כל ילד בתורו מצביע מאחורי הפרגוד.
5. אוספים את הקולות ומפרסמים. בסוף השבוע אוכלים את העוגה שנבחרה.
6. מדברים עם הילדים על חשיבות ההצבעה, והיכולת להשפיע. מציעים להם להצביע עם ההורים ביום הבחירות.
7. מפנים מכתב להורים המסביר על הפעילות ומטרותיה, ומבקשים מהם להצטלם ביום הבחירות ולשלוח למדריכים.
8. לאחר הבחירות המדריכים עורכים תמונה קבוצתית של המצביעים ביום הבחירות.

תובנות ודגשים חינוכיים

- ❖ תיווך לילדים על הבחירות הקרבות ובאות דרך התנסות אישית וקבוצתית.
- ❖ חיבור הילדים לערך הבחירה ולבחירות דרך עולמות התוכן שלהם.

תעמולת בחירות

קהל היעד: חברת ילדים ד-ו

משך הפעילות: מספר ימים

הכותב/ת: צוות שבילים

ערכים ומטרות הפעילות

בוגרים? מספיק בשביל לעסוק בבחירות גם מחוץ לגבולות בית הילדים.
אם בגילאי א'-ג' הכל היה רק סביב עולמות התוכן של הילדים, אזי בגילאים הבוגרים של חברת-הילדים ניתן כבר לחשוף אותם ל"בחירות האמתיות". רק בעדינות...

1. לעודד למידה עצמית ועשייה עצמאית של הילדים.
2. להכיר את המפלגות השונות הקיימות בישראל ואת היחס שלהן לנושאים שונים בחברה הישראלית.
3. לעודד יצירתיות ועבודה קבוצתית רב-גילאית.
4. להבין תעמולת בחירות מהי וכיצד ניתן לעודד תמיכה בתכנים שאני מאמין בהם מבלי לפסול את האחר.

רשימת ציוד ועזרים

לוחות שעם, חומרי יצירה, מחשבים ומדפסת צבעונית, מצלמות, מקרן, דוכן חומרי יצירה מתומחרים שהילדים יוכלו לקנות מתקציב התעמולה שלהם וכל דבר שעשוי לקדם את היצירתיות של הילדים.

מערך הפעילות

1. מחלקים את הילדים לקבוצות מעורבות קטנות של 4-6 ילדים בקבוצה.
2. כל קבוצה מקבלת לוח שעם גדול.
3. מבצעים הגרלה של המפלגות שבחרתם בהתאם למספר הקבוצות שיש לכם. כל קבוצה זוכה במפלגה ועליה להכין לוח מושקע שיתאר אותה בצורה הטובה ביותר.
4. מומלץ לקבוע קריטריונים זהים להתייחסות של כל הקבוצות: שם המפלגה, סמל, צבעים מאפיינים, יו"ר, דמויות מרכזיות, סיסמאות מרכזיות של המפלגה (מה המסרים המרכזיים של המפלגה).
5. והדבר האחרון: כיצד הם חושבים שהמפלגה שהם מייצגים תשפיע על אופי הקיבוץ ובית הילדים שלהם אם הם יהיו בשלטון.
6. כל קבוצה מקבלת תקציב לתעמולת הבחירות שלה איתה היא "קונה" חומרי יצירה וחומרי תעמולה כמו ממתקים וכו'. על הקבוצה להתנהל באחריות עם התקציב הדל שקיבלה.

7. במשך מספר ימים שיוגדרו לטובת הנושא, כל קבוצה צריכה לחפש חומר במחשב אודות המפלגה שלה, ליצור אביזרי המחשה ולעצב את הלוח המפלגתי שלה. ניתן להוסיף גם מדיה דיגיטלית לצד הלוח ולהכין סרטון שיוקרן בסמוך ללוח או לאסוף סרטוני תעמולה של אותה מפלגה ולהקרינם.
8. מומלץ להצמיד מבוגר מלווה לכל קבוצה (מדריך / הורה / נער בוגר) שילווה אותם בתהליך ויפקח על התקציב שקיבלו.

פעילות סיום:

כשמגיע יום החשיפה, תולים את הלוחות כאשר הם מכוסים ומבצעים "טקס חשיפה" בו כל קבוצה מציגה את הלוח שלה, את הסרטונים שיצרה / אספה או כל דבר אחר שתבחר לעשות (לחלק ממתקים עם סיסמאות בחירות של המפלגה שלהם לילדים וכו'...).

בתום הצגת המפלגות (אם יש הרבה – מומלץ להגביל מראש בזמן לכל מפלגה שלא יהיה ארוך מדי) ניתן לקיים בחירות בקלפי עם פרגוד ופתקים מי היה הכי משכנע, מי השקיע הכי הרבה וכו' (לא חייבים לעשות את הבחירות בנוגע להזדהות עם התוכן של המפלגות).

מומלץ לעדכן את ההורים בכל הנעשה, לשלוח להם תמונות מלוות בהסברים ואף סרטונים קצרים. עם התגייסות של הצוות החינוכי, הפעילות הזו יכולה להפוך להפנינג ססגוני ונחמד שצובע במשך שבוע את המרחב.

תובנות ודגשים חינוכיים

- ❖ לא משנה באיזה עולם תוכן בחרתם (מעולמם של הילדים או מהבחירות ה"אמיתיות"), מאוד חשוב שבכל פעילות שתקיימו תשימו דגש מרכזי על עשייה עצמית של הילדים, יצירתיות, ביטוי אישי, עצמאות ואחריות.
- ❖ להרחיב את מעגל השותפים סביב פעילויות הנוגעות לבחירות: הורים, דמויות רלוונטיות מהקהילה, עוד בית ילדים מהאזור וכו'...
- ❖ רצוי שיהיו השלכות ישירות בין הפעילות שתבחרו ובית הילדים: שינוי של הקיים במשהו שהם יחליטו עליו, שינוי במראה הבית, תוצרים שהם יוצרים שמוצגים לראווה וכו'... מומלץ לא להישאר ברמת פעילות חווייתית ו/או דיבורים בלבד.

בחירות - עניין של דמוקרטיה בחירה ואחריות אישית

הכותבת/ת: צוות "שבילים"

קהל היעד: נעורים

משך הפעילות: כשעה

רצינול ומטרות הפעילות

אז מה עושים עם הנוער? חינוך פוליטי כיום? הייתכן? ההורים לא יצלבו אותנו? האם יש עידוד וגיבוי מצד הנהלת החינוך שנעסוק בבחירות בשכבת הנעורים?

הנוער חשוף מאוד לכל המתרחש סביב מערכת הבחירות אך ברמה של כותרות מאוד רדודות. למרות שכל המידע מאוד זמין, הם יודעים מעט וממעטים להעמיק במידע. לרוב הם פשוט יעשו "קופי פייסט" לדעות שהם שומעים בבית. כאן נכנס התפקיד של החינוך החברתי-קהילתי במלוא חשיבותו!!

1. החניכים יחשפו לשאלות בחירה ולקחת אחריות בחייהם
2. החניכים יבינו את חשיבות הדמוקרטיה וכיצד היא משפיעה על חייהם

רשימת ציוד ועזרים

אין.

מערך הפעילות

חלק א' - מהו ערך?

שואלים את הקבוצה מהו ערך לדעתם? האם כל מסר הוא ערך? ערכים הם אמות מידה אידאליים המבוססים על השקפות עולם ביחס לשאלות של צדק, מוסר, אמת, אסתטיקה וסוגיות נוספות. הערכים קובעים מה נכון וראוי בחברה מסוימת. (ויקיפדיה)

אידיאל בתחום האמונה, בתחום המוסר או בתחום ההתנהגות אשר מנחה את התנהגותו של האדם במהלך חייו. לכל אדם ישנו סולם ערכים ועל מנת ליישם את סולם הערכים שלו הוא בוחר לפעול לאור ערכים שחשובים בעיניו יותר על חשבון ערכים אשר חשובים בעיניו פחות. (אתר אורט)

ערך הדמוקרטיה וערך הבחירה

בחירה - תמיד יש לנו את האפשרות לבחור איך להתנהג ומי להיות, בכל מערכת של נסיבות

דמוקרטיה - המושג דמוקרטיה מוכר לנו מחיי היומיום ואנו משתמשים בו כדי לציין את המשטר המדיני במדינת ישראל ובמדינות אחרות, מקורה של הדמוקרטיה הוא באתונה לפני כ-2500, ומאז הדמוקרטיה התפתחה.

עקרונות הדמוקרטיה המודרנית:

- ❖ **האדם במרכז** – האדם כבעל זכויות טבעיות שונות – הזכות לחיים, הזכות לרכוש, בזכות לכבוד והזכות לחירות.
- ❖ **העם הוא מקור הסמכות** – כאשר האדם במרכז, יש ביכולתו לקחת חלק בקבלת החלטות בהכרעות אישיות וציבוריות
- ❖ **חירות הפרט** – זכותו של האדם למימוש עצמי ואת זכותו לנהל את חייו ברצונו – כל עוד אינו פוגע בזולת
- ❖ **הכרעת הרוב וזכויות למיעוט** – בחברה מגוונת אין תשובות חד משמעיות ומוחלטות, קבלת החלטות יתקיימו על בסיס ויכוח ושכנוע תוך קיום כללי משחק מוסכמים מראש.
- ❖ **חירות ושוויון** – כל בני האדם נולדו שווים – ולכן לכל אדם הזכות לחירות והזכות לשוויון
- ❖ **עקרון החירות** – מימוש עצמי של היחיד
- ❖ **עקרון השוויון** – יחס שווה לכולם.
- ❖ **סובלנות** – הנכונות לאפשר ביטוי גם לרעיונות ולאינטרסים שיש התנגדות כלפיהם. אם מגבילים את זכותו של האדם לבטא את רעיונות – פוגעים בחופש הביטוי, השוויון וההכרה בערך האדם וכבודו

חלק ב'

הרוח נושבת שלב 1: יושבים במעגל, כיסא אחד פחות. הנער שאין לו כיסא צריך לומר משפט אשר מאפיין אותו בהתנהגות או במהות. המשפט תמיד מתחיל ב: "הרוח נושבת אל כל מי ש...". ותוספת המשפט נאמרת בהתאם לרצונו של החניך. רצוי לתת דוגמא שיש בה מהות ועיקר, כדי שהנוער ימשוך לכיוון זה. לדוגמא: הנער העומד אומר: "הרוח נושבת לכיוון אלו ששותפים לחוג כדורסל" (זה אומר שהוא משתתף בחוג כדורסל). כל אלו שבחוג כדורסל קמים מכיסאותיהם, וצריכים לתפוס כיסא אחר. מי שעמד תופס גם הוא מקום, ובאופן זה, נער אחר, שלא הצליח לתפוס כיסא, אומר את המשפט הבא....

המדריך מתחיל, והאמירה שלו תיתן את הטון. לכן חשוב להתחיל עם אמירה משמעותית

הרוח נושבת שלב 2: המדריך אומר משפטים הקשורים לנערים ולערך הבחירה והאחריות האישית שלהם. והנערים צריכים לתפוס מקום כמו בשלב הראשון....

דוגמה למשפטים של המדריך:

- הרוח נושבת אל כל מי ששותף בימים אלו לצוות המוביל פעילות מסוימת במועדון הנוער

- כל מי שחושב שבחירות זה רק למבוגרים
- כל מי שחושב שבמועדון הנוער יש שוויון זכויות לנערים
- כל מי שמתעורר בעצמו לבד בבוקר
- כל מי שחושב שלא חייבים תורנות מועדון במועדון
- כל מי שיזם קידומו של דבר במועדון הנוער בחודש האחרון.

הנחיה: בתום כל מעבר בעקבות משפט, לעצור ולשאל נערים שזזו בעקבות המשפט למה כך נוהג... ומדריך שלא זז ממקומו למה באופן זה נוהג...

חלק ג'

דיון במליאה:

- הדמוקרטיה, האם זה בא לידי ביטוי בחברת הנעורים?
- איפה ומתי יש דמוקרטיה? איפה לא?
- האם כחניכים הייתם רוצים שתינתן לכם יותר בחירה? איפה?

תובנות ודגשים חינוכיים

1. כן לחינוך פוליטי. לא ל"שטיפת מוח" עבור מפלגה כזו אחרת. אז מה זה אומר? זה אומר לא לחשוש לחשוף את הנוער לנושא, למצעי המפלגות, לביור ערכי פנימי של עצמם והיכן הוא פוגש את המפלגה שהם מאמינים בה, עידוד לחשיבה ביקורתית לצד כבוד לדעותיו של האחר. המון הזדמנויות! אל תפספסו אותן!!!
 2. עיסוק בעולמות תוכן הנוגעים בדמוקרטיה כערך וכצורת שלטון ובערכים נוספים.
 3. חיבור לאקטואליה, לסקרים ולידיעות הנוגעות למשטרה, לפוליטיקאים וכו'. לא לחשוש. להביע עמדה, אפילו קצת להתגרות בהם. להוציא אותם מהמסך, מהאדישות ולעודד חשיבה וגיבוש עמדה משל עצמם.
 4. השתתפות של מקסימום חניכים – מרכיב חשוב להצלחה: ניתן לקיים פעולות להגברת הנוכחות של החניכים בפעילות. זה דורש אנרגיה אבל שכרם יהיה בצדכם...
- מומלץ גם לנסות ולתאם עם ביה"ס שיקיים מינימום של בחינות בשבוע הזה ומההורים והחניכים – לבקש שלא ייסעו לחוגים או שיפחיתו למינימום כך שלא יהיו גורמים מסיחים וניתן יהיה למקד את כולם בפעילות. אחרי שיצרנו תשתית ראויה – אפשר להתחיל לעבוד...

בחירות - עניין של דמוקרטיה

חופש הבחירה ומרחבי העיצוב - בחירה מהירה

הכותבת/ת: דבי בראס, אפרת קרינסקי, עילם בר-לב

רקע, ומטרות הפעילות

1. הנערים יתנסו בפעילויות הממחישות את ערך הדמוקרטיה, הבחירה והאחריות האישית

מהו ערך?

ערכים הם אמות מידה אידאליים המבוססים על השקפות עולם ביחס לשאלות של צדק, מוסר, אמת, אסתטיקה וסוגיות נוספות. הערכים קובעים מה נכון וראוי בחברה מסוימת. (ויקיפדיה)

אידיאל בתחום האמונה, בתחום המוסר או בתחום ההתנהגות אשר מנחה את התנהגותו של האדם במהלך חייו. לכל אדם ישנו סולם ערכים ועל מנת ליישם את סולם הערכים שלו הוא בוחר לפעול לאור ערכים שחשובים בעיניו יותר על חשבון ערכים אשר חשובים בעיניו פחות. (אתר אורט)

ערך הדמוקרטיה וערך הבחירה

בחירה - תמיד יש לנו את האפשרות לבחור איך להתנהג ומי להיות, בכל מערכת של נסיבות

דמוקרטיה - המושג דמוקרטיה מוכר לנו מחיי היומיום ואנו משתמשים בו כדי לציין את המשטר המדיני במדינת ישראל ובמדינות אחרות, מקורה של הדמוקרטיה הוא באתונה לפני כ-2500, ומאז הדמוקרטיה התפתחה.

עקרונות הדמוקרטיה המודרנית:

- ❖ **האדם במרכז** – האדם כבעל זכויות טבעיות שונות – הזכות לחיים, הזכות לרכוש, בזכות לכבוד והזכות לחירות.
- ❖ **העם הוא מקור הסמכות** – כאשר האדם במרכז, יש ביכולתו לקחת חלק בקבלת החלטות בהכרעות אישיות וציבוריות
- ❖ **חירות הפרט** – זכותו של האדם למימוש עצמי ואת זכותו לנהל את חייו ברצונו – כל עוד אינו פוגע בזולת
- ❖ **הכרעת הרוב וזכויות למיעוט** – בחברה מגוונת אין תשובות חד משמעיות ומחלטות, קבלת החלטות יתקיימו על בסיס ויכוח ושכנוע תוך קיום כללי משחק מוסכמים מראש.

- ❖ **חירות ושוויון** – כל בני האדם נולדו שווים – ולכן לכל אדם הזכות לחירות והזכות לשוויון
- ❖ **עקרון החירות** – מימוש עצמי של היחיד
- ❖ **עקרון השוויון** – יחס שווה לכולם.
- ❖ **סובלנות** – הנכונות לאפשר ביטוי גם לרעיונות ולאינטרסים שיש התנגדות כלפיהם. אם מגבילים את זכותו של האדם לבטא את רעיונות – פוגעים בחופש הביטוי, השוויון וההכרה בערך האדם וכבודו

רשימת ציוד ועזרים

פתקיות של מרכיבים שונים בחיי הנעורים

מערך הפעילות

חלק א'

1. מחלקים את הנערים לקבוצות של 4-6 ומבקשים מהם לשבת במעגל.
2. לכל קבוצה מחלקים פתקיות של מרכיבים שונים בחיים שלהם:
 - חברים, הורים, אחים, טלפון, תחביבים, מקום מגורים, החדר שלי, תכנית הטלוויזיה האהובות עלי, הבגדים שלי, פעילות מועדון הנוער, מערכת הלימודים שלי, מראה מועדון הנוער שלי, המראה החיצוני שלי, המוסיקה שלי.
3. לאחר שהפתקים חולקו מספרים לקבוצה שלמרות שכל המרכיבים הללו חשובים מאוד, אין לנו אפשרות לעצב את כולם, ולכן, אנו נותנים לכל קבוצה שתי דקות להחליט על איזה ארבעה מרכיבים הם מוותרים להיות שותפים בעיצוב.
 - לאחר מכן נותנים להם דקה ליותר על עוד שלושה מרכיבים.
 - לאחר מכן נותנים להם 40 שניות ליותר על עוד שני מרכיבים.

חלק ב'

- לאחר שכל קבוצה סיימה את תהליך הבחירה נותנים להם כמה דקות לעבד את הבחירה שלהם:
- באילו עקרונות בחרו?
 - האם אלו באמת העקרונות הכי טובים לדעתם?
 - באיזה אופן נעשה תהליך הבחירה? מה הם חושבים עליו? איך הם הרגישו בתוכו?

חלק ג'

דיון קצר במליאה:

- מה ההרגשה שלכם בסוף ההתנסות?
- האם כל הקבוצה עומדת מאחורי ההחלטה שהחלטתם?
- האם יש חבר'ה בקבוצה שלא דיברו בכלל, או שלא הקשיבו להם?
- האם מישהו נפגע / פגע תוך כדי ההתנסות?
- מה היה יותר חשוב לכם, שיבחרו המרכיבים הכי נכונים, או שהבחירה תעשה בצורה נכונה וטובה לכולם?
- איך, בסופו של דבר, החלטתם על מה מוותרים?
- לפי דעתכם מה צריך לעשות כשאנחנו לא מסכימים? מי מחליט מה מעצבים?
- איך כל החוויה הזו קשורה לדמוקרטיה?

תובנות ודגשים חינוכיים

ראו במערך 'עניין של דמוקרטיה-בחירה ואחריות אישית'

שבוע בחירות בנעורים

כתבו: צוות "שבילים"

קהל היעד: נעורים

משך הפעילות: כשעה

רציונל ומטרות הפעילות

את רציונל הפעילות ניתן לראות במערך בחירה ואחריות אישית.

מטרות:

1. לתרגל ולהתנסות בתהליך של בחירות דמוקרטיות.
2. לחבר את הנוער לנעשה בקיבוץ שלהם ולחזק את החיבור הרגשי למקום.
3. לאפשר במה להתבטאות אישית וקבוצתית, יצירתיות וחשיבה ביקורתית.
4. מתן מקום לפלורליזם, כבוד לאחר ולדעותיו.

רשימת ציוד ועזרים

צבעי גואש ומכחולים, קרטונים לשלטים, כמה יריעות של בדי לייקרה, מרקרים, עפרונות, ספריי או שניים, דבקים, מספריים, בריסטולים, להכין קלפי, פרגוד ופתקי הצבעה של המפלגות.

מערך הפעילות

מסמנים בלוח הפעילות שבוע שלם בסמוך לבחירות בו הפעילות הזו תהיה היחידה. בחברות נעורים קטנות, במקומות בהם המדריך רק בחצי משרה, ניתן לעשות חצי שבוע ולהקטין את אופי וגודל הפעילות המתוארת כאן כך שתתאים גם למסגרות קטנות יותר.

התוצר הסופי: הצבעה בקהילה סביב הסוגיות שעולות בבחירות של הנעורים!

מחלקים את חברת הנעורים ל-3 או 4 קבוצות. כל קבוצה הופכת למפלגה.

נושא הבחירות יכול להיות מגוון: מפלגות אמיתיות, מפלגות סביב אורחות החיים בקיבוץ, סביב סוגיות בווערות בקיבוץ או בחברת הנעורים, סביב בית-הספר וכו'... לא משנה מה הנושא – העיקר שיהיה ברור לכולם.

החלוקה למפלגות נעשית ע"י הצוות החינוכי ודואגת שהקבוצות יהיו מאוזנות מבחינת יכולות (חניכים מכתה ז' ועד י"ב) ופניות החניכים לפי הכרתכם אותם. לכל מפלגה מוצמד מלווה מבוגר (מדריך /

הורה / צעיר מהקיבוץ שבעניין / ש"ש... כל קבוצה מקבלת את הכותרת של המפלגה שלה כמצב נתון (הגרלה / חלוקה מראש).

- ❖ כל מפלגה מקבלת תקציב לקמפיין שלה אותו תנהל בכוחות עצמה.
- ❖ לכל מפלגה מייצרים מקום שיהיה המטה שלה.
- ❖ שם היא תתכנס לאורך כל הפעילות ושם היא תייצר את קמפיין הבחירות שלה.
- ❖ כל מפלגה נדרשת לייצר:
 - שם למפלגה
 - סמל
 - סרטון תעמולה
 - חולצה / תלבושת סמלית
 - סיסמאות וג'ינגל
 - צבעים מייצגים
 - מצע סביב הנושא של הבחירות
 - לבחור מתוכה יו"ר, מנהל מסע הפרסום, דובר לכלי התקשורת, גזבר ועוד תפקידים שתראו לנכון.

כל מפלגה מקבלת "ערכת חומרים" מהצוות הכוללת צבעי גואש ומכחולים, קרטונים לשלטים, כמה יריעות של בדי לייקרה, מרקרים, עפרונות, ספריי או שניים, דבקים, מספרים, בריסטולים וכו'...

לאחר מכן כל מפלגה בונה לעצמה את קמפיין הבחירות שלה, אוספת חומרים שונים שישרתו את הקמפיין שלה וחושבת איך באופן יצירתי הם יגיעו למקסימום ציבור בקהילה. בונים לוח משימות לכל יום בשבוע.

מעטפת ארגונית ותכנית:

ועדת בחירות - חובה להקים צוות של 3 אנשים שיוגדרו כוועדת הבחירות המרכזית. אליהם יתנקזו כל השאלות, ההתנהגויות הלא חוקיות והדילמות השונות במהלך השבוע. לוועדה זו תהיה סמכות להכריע בכל עניין הקשור לבחירות. מומלץ גם כאן לשלב חניכים – אולי כאלה שלא מוצאים את עצמם במפלגות.

עיתונאים – מומלץ לאתר חניכים נוספים שלא מוצאים את עצמם במפלגות ולתת להם תפקיד של עיתונאים ומתעדים. הם יכולים לבצע ראיונות עם דוברי המפלגות, להיכנס למטות ולצלם, להכין כתבות או מאמרים ולבקר (בטעם) את המהלכים השיווקיים של המפלגות.

עימות / מסיבת עיתונאים – מומלץ באחד הלילות לקיים עימות בין היו"ר של המפלגות. ניתן לפנות לחבר קיבוץ שינחה את העימות. כתבים שאלות ידועות מראש וכולם מתכוננים במה קטנה, הגברה קטנה, שולחן ומושבים לקהל ומזמינים גם את ציבור ההורים וכל הקהילה להגיע.

למי שיש ערוץ וידיאו של הקיבוץ – ניתן לצלם ולשדר לבתי החברים בליווי פרסום לציבור שידע שהדבר מתקיים.

פרסום – חשוב להכין את הקהילה לקראת שבוע שכזה. הקיבוץ עשוי להתמלא בשלטים ובעוד פעילויות מפתיעות שהנערים יעשו. הכנה מוקדמת מפחיתה כעסים ותסכולים.

אוכל וארוחות ערב – חשוב לשלב את האוכל בפעילות בשביל למנוע התפזרות בערב. ניתן שכל יום מספר משפחות אחראיות על ארוחת הערב של המפלגה או כל פתרון יצירתי אחר רק שהאוכל יגיע למטה המפלגה וישמור את החניכים בעשייה.

ערב שיא – חשוב מאוד בערב שלפני ההצבעה לקיים ערב שיא בו כל מפלגה מגיעה עם התלבשות שלה, עם השלטים שלה, עם הג'ינגל שלה ועושה בפניה מוגדרת מראש במועדון הנעורים / חד"א תערוכה של כל מה שיצרה במהלך השבוע. כל מפלגה שולחת את הדובר שלה לנאום של עד 3 דקות ולסיום מקרינים את סרטוני התעמולה שיצרו במהלך השבוע. מומלץ לצרף ארוחת ערב לאירוע.

הצבעה:

כשמסתיים קמפיין הבחירות עוברים להצבעה. ניתן לקיים את ההצבעה רק במסגרת הנעורים אם כי אנו ממליצים לבצע את ההצבעה בקהילה כולה.

ועדת הבחירות אחראית על קיום ההצבעה:

יש להכין קלפי, פרגוד ופתקי הצבעה של המפלגות.

יש לפרסם לציבור את ימי ושעות ההצבעה ולקיימה במקום ציבורי – רצוי ליד הכלבו / מרכזית בשעות שהם פתוחים וב- 16:00 כאשר ציבור ההורים מגיע לאסוף את ילדיו מהגנים.

יש להוציא ממנהל הקהילה רשימה עדכנית של כל החברים והתושבים שבקיבוץ ולהוסיף לה את רשימת חניכי הנעורים ואולי אף ילדי ד'ו' שיוכלו גם להיות שותפים להצבעה.

כל מי שהצביע חותם ליד שמו ברשימה ולא יוכל להצביע שוב.

לבסוף סופרים את הקולות ומפרסמים לכולם את התוצאות.

תובנות ודגשים חינוכיים

ראו במערך 'עניין של דמוקרטיה-בחירה ואחריות אישית'

בחירות - הצעות נוספות לפעילויות

כתבו: צוות "שבילים"

קהל היעד: נעורים

משך הפעילות: כשעה

רצינול ומטרות הפעילות

1. לתרגל ולהתנסות בתהליך של בחירות דמוקרטיות.
2. לחבר את הנוער לנעשה בקיבוץ שלהם ולחזק את החיבור הרגשי למקום.
3. לאפשר במה להתבטאות אישית וקבוצתית, יצירתיות וחשיבה ביקורתית.
4. מתן מקום לפלורליזם, כבוד לאחר ולדעותיו.

הפעילויות

פאנל דוברים מהקיבוץ

חשיפה לדעות השונות הרווחות בקהילה שלנו. לזמן 3-4 דוברים המייצגים מפלגות שונות ולקיים פאנל מובנה עם שאלות ידועות מראש והנחייה ברורה – אולי אפילו של חניך בוגר.

"אמן אורח"

לזמן במשך 2-3 פעילויות שונות אדם מהקהילה או מהאזור המסוגל לצייר לנוער תסריטים של השפעת תוצאות הבחירות על הקיבוץ. היכן זה נוגע להם? חיבור הבחירות הגדולות ברמה הארצית לנער הקטן בקיבוץ. מה זה בכלל משנה? האם לא הכל יישאר בדיוק אותו הדבר? מומלץ להפריד ז'ט' ו-י' ב לטובת עומק השיח שניתן יהיה לקיים.

לוח אקטואליה ועיתון

אנו מאוד ממליצים שיהיה עיתון בכל יום שמועדון הנעורים פתוח כטריגר לדיונים אקטואליים. בנוסף, אנו ממליצים להכין במועדון הנוער "לוח בחירות". על הלוח ניתן לעשות המון דברים:

❖ מדי שבוע לתלות את יחס המפלגות במצעים שלהן לנושא אחד (נשים, כלכלה וחברה, בריאות ציבורית, ביטחון וכו'...) ולכתוב במספר שורות את העמדות של מספר מפלגות שונות (בגופן גדול שימשוך את תשומת הלב ולא יעייף את הוקרא).

❖ לתלות כתבות אקטואליות

❖ לתלות בגדול שאלות או דילמות וניתן אף להוסיף קישורים לאתרים ברשת ששם ניתן לקבל תשובות או להעמיק בדילמות. חיפוש עצמי ברשת תמיד יוביל לסקרנות גדולה יותר.

❖ לתלות תוצאות של סקרים כל שבוע.

❖ פינת הדעה האישית: לכתוב משפט, דילמה, כותרת מעיתון וכו'... עם דף ריק לידם ועט ולתת לחניכים לבטא את עמדותיהם. עוד אפשרות: פינה קבועה בלוח לכתבות או משהו כתוב שחניכים יכינו ויתלו.

❖ הצבעה שבועית – מניחים קלפי קטן ופתקים ליד הלוח ומדי שבוע מעלים נושא מסוים הקשור לבחירות, להתנהלות ראשי המפלגות, דילמות ערכיות שעל סדר היום ועוד... לבחירות של החניכים. תולים רשימת שמות של כל החניכים וכל חניך שהצביע מוחק את שמו. מדי שבוע מפרסמים על הלוח את נושא ההצבעה ותוצאותיו. ניתן גם לתת לחניכים לספק את הנושאים להצבעה.

מומלץ לנסות ולהקים "צוות בחירות" המארגן את הלוח, פעילות הקשורות לבחירות כמו פאנל דוברים במועדון, הצבעה שבועית במועדון וכל פעילות אחרת. כך החניכים יהיו שותפים ורמת המעורבות שלהם תעלה!!!

הערה ארגונית: חיבור לתנועת הנוער

הקומונרים / מד"בים מייצגים מסגרת חשובה שניתן ורצוי לקיים גם דרכה פעילויות שכבתיות הקשורות לבחירות. רצוי שמנהל החינוך יבצע את החיבור והסנכרון בין שתי המסגרות.

ימין, שמאל, ומה שביניהם

קהל היעד: נעורים יא-יב'

משך הפעילות: כשעה וחצי

כתבה: אוסנת חביב גל

רציונל ומטרות

חלק מתלמידי יא' יב' מצביעים לראשונה בבחירות אילו, וחלקם יצביעו בבחירות הקודמות. קיימת חשיבות רבה בגיבוש ההבנה מהם הערכים החשובים ביותר לחניכים כבוגרים ואילו זרמים פוליטיים במדינה פוגשים ערכים אילו. אשר הבחירה שלהם תשפיע על התנהלות החיים שלהם, של משפחתם ושל כל אזרח בישראל. היכרות עם הזרמים השונים בשלושה תחומים- חברה וכלכלה, שלום ובטחון ודת ומדינה יסייעו לחניכים לגבש עמדה פוליטית עצמאית ורציונלית, שמתבססת על הערכים המובילים שלהם.

מטרות:

1. להכיר את עיקרי העמדות של הימין והשמאל בשלושת התחומים המרכזיים
2. להבין מהם הערכים המרכזיים של כל חניך וכיצד הם פוגשים את המצעים של הזרמים השונים בפוליטיקה הישראלית
3. לגבש עמדה רציונלית ואישית בתוך המערבולת הפוליטית בישראל
4. לתת מקום לפלורליזם, כבוד לאחר ולדעותיו.
5. החניך יבין את חשיבות ההשתתפות בבחירות לכנסת.

רשימת ציוד ועזרים

מחשב, מקרן, לוח או גיליון נייר, צירי ימין ושמאל לכל חניך וכלי כתיבה

מערך הפעילות

רקע

ימין ושמאל בפוליטיקה

מקור המונחים "ימין ו-שמאל" הוא במקומות הישיבה של הסיעות השונות בפרלמנט הצרפתי שהורכב אחרי המהפכה הצרפתית. בהכללה, המילה "שמאל" משמשת לאפיון השקפת עולם או תנועה פוליטית, המבקשת לשנות את הסדר החברתי באופן שיצמצם את הפערים המעמדיים ויבטיח חברה שוויונית וצודקת יותר, ואילו המושג "ימין" מיוחס בדרך כלל להשקפת עולם או לתנועה פוליטית המבקשות לשמר את הסדר החברתי הקיים. בהשקפת העולם של הימין תופסים מקום מרכזי ערכים כדוגמת דת, קפיטליזם ושוק חופשי, לאומיות ונאמנות למולדת. הימין הוא לרוב יותר נצי, מלשון נץ, ומאמין בחשיבות הכוח הצבאי כגורם חיוני לביטחון הלאומי, ואילו השמאל הוא לרוב יותר יוני, מהמילה יונה המסמלת את השלום, ומאמין בהידברות ומשא ומתן.

בישראל, בשל 70 שנות סכסוך מדיני הפכו המושגים "ימין" ו"שמאל", למדיניים ביטחוניים בלבד, ואילו ההבדלים הכלכליים החברתיים כמעט נעלמו מהשיח הציבורי.

1. פתיחה-15 דק':

פנו למספר משתתפים, בכל פנייה פנו למשתתף אחר, שאלו שאלה על בחירה "פשוטה" למשל שוקו או וניל, ים או בריכה. אחרי שענה בקשו לדעת מה הדבר האחרון ששמע בחדשות/נושא שבוער ומעניין אותה. את החדשות ששמעו כתבו על הלוח וחלקו לארבעה קטגוריות: חדשות חוץ, חברה וכלכלה, ביטחון ושלום, פוליטיקה ויחסי דתיים-חילונים. **לא לכתוב כותרת!**

במידה והחניכים יעלו אייטמים בנושא הבחירות, פתחו קטגוריה נוספת

חדשות חוץ	חברה וכלכלה	ביטחון ושלום	דת ומדינה
הוריקן בארה"ב	חלוקת משאבים	הסכם הגז עם לבנון	גיוס חרדים
הצפות בכרתים	הסכם עם המורים	פיגוע	תחבורה בשבת
	יוקר המחיה	ביקור שר הביטחון של אבו דבי	
	עליה במספר העניים		

(האייטמים בטבלה הם כדוגמה בלבד)

סכמו את החלק הראשון: בד"כ הבחירות שאנו עושים בחיים הן פשוטות ונוגעות לחיים שלנו ואולי של הסובבים הקרובים אלינו. ב1.1 בעלי זכות הבחירה הולכים לקלפי להצביע לבחירות לכנסת כזכות שנותנת הדמוקרטיה. הבחירה הזאת, שעושים בקלפי, היא בחירה משמעותית ומשפיעה על גורמים רבים מלבדנו. איך עושים את הבחירה הזאת? מה נלקח בחשבון? האם אתם מרגישים שאתם מוכנים לבחירה הזאת? היום ננסה להעביר לכם את יחסם של המפלגות השונות לסוגיות מרכזיות בישראל. אתם תצטרכו לשאול את עצמכם מה עמדתכם בנוגע לשאלות אלו.

חזרו אל הטבלה, בקשו לתת כותרת לכל עמודה. הסברו שאלו הנושאים העיקרים בהם החברה הישראלית מתעסקת ושמונחים על שולחן הכנסת והממשלה.

ניתן לעבור לחלק 2 של המערך, או לחלק ההעשרה הבא.

העשרה:

נקודות זמן שעיצבו את הפוליטיקה הישראלית-20 דק':

כותבים על הלוח:

1949 1995

1967 2005

1977 2020

שואלים מה קרה במדינה בשנים אלו? כיצד האירוע השפיע על הפוליטיקה הישראלית?
מסכמים כל אחד מהאירועים:

1949-סיום מלחמת העצמאות והגדרת גבולות המדינה החדשים בשם הקו הירוק. הקו הירוק נקבע כגבול הפסקת האש, והפך בהדרגה לגבולה של מדינת ישראל דה פקטו. ישראל מעולם לא הכירה בקו הירוק כגבולה המדיני, אך מרבית מדינות העולם רואות בו עד היום כגבול הבינלאומי.

1967- מלחמת ששת הימים. במלחמה זו כבשה ישראל את סיני, רצועת עזה, רמת הגולן, יהודה ושומרון ומזרח ירושלים. לאחריה נותרה השאלה כיצד על ישראל לנהוג בשטחים אלו. מבחינת היחסים המדיניים עם הפלשתינאים, הקמת התנחלויות והתנהלות הצבא.

1977- מהפך. על רקע מצב כלכלי קשה, טראומת מלחמת יום כיפור ותחושת מיאוס קשה, הליכוד שהוקם 4 שנים לפני כן, מנצח בבחירות ולמעשה מנצח את ההגמוניה של מפלגות השמאל.

1995- רצח יצחק רבין. ראש ממשלת ישראל שהביא פתרון מדיני לשאלת התנהלות ישראל בשטחי יו"ש וחבל עזה. חתם על הסכם אוסלו עם הפלשתינאים שהכיר באש"פ ונתן זכויות מדיניות לפלשתינאים ובעקבותיו חתימת הסכם שלום עם ירדן. לאחר הרצח זועזעה המערכת הפוליטית ונכנסה לשנים של חוסר יציבות ובה מתקיימות בחירות לעיתים תכופות. כמו כן ניכר כי לאחר הרצח הימין הפך יותר קיצוני השמאל הפך יותר קיצוני והמרכז התחזק. לאחריו הגיעו שנים קשות מבחינה ביטחונית כאשר הטרור השתולל במרכזי הערים והכלכלה נחלשה.

2005- תכנית ההתנתקות. תכנית מדינית שקידם ראש הממשלה אריאל שרון, ועיקרה פינוי היישובים הישראליים מרצועת עזה (גוש קטיף) ומצפון השומרון באופן חד צדדי וללא משא ומתן עם הרשות הפלסטינית. התכנית יצאה לפועל לאחר מאבק פוליטי סוער. המחאה הציבורית סביב התוכנית לוותה בחשיש מפני "מלחמת אחים" ותופעות של אי ציות בקרב אנשי המחנה הדתי-לאומי, אך בפועל, יישומה עבר ללא אירועי אלימות חריפים אולם הותיר את החברה שסועה. יישום התכנית והמחאה הפנימית בליכוד הביאה לפרישתם של שרון וקבוצת שרים וחברי כנסת מסיעת הליכוד ולהקמתה של מפלגת קדימה.

2020- משבר הקורונה. בחודש פברואר מתגלה החולה הראשון בארץ. בישראל ובשאר המדינות החלה פאניקה, כאשר משרד הבריאות החל לספור את כלל הנדבקים ופרסם את כלל המקומות בהם היה כל נדבק ונדבק. טיסות מרחבי העולם החלו להיסגר. חודש בלבד לאחר התפשטות הנגיף, ישראל החלה בסגר ראשון (ואחריו שני, שלישי ורביעי). בכל העולם לא הצליחו למצוא את הנוסחה הנכונה ביותר לטיפול במשבר, הכלכלה קורסת והמצב החברתי במדינה מתערער. במקביל ישראל נכנסת לסבבי בחירות מס 3 ו-4, ההקצנה גוברת והאמון בממשלה ובכנסת יורד לשפל חסר תקדים.

2. תפיסות הימין והשמאל:

שרטטו על הלוח ציר (או שלושה צירים), צד אחד של הציר הוא שמאל וצד שני הוא ימין. וחלקו לכל חניך ציר פרטי על דף.

הנושאים המרכזיים העומדים במרכז השיח הפוליטי בישראל מופיעים בטבלה.

(בנספח 1 ניתן למצוא מצגת המסבירה על כל נושא)

נושא 1: ביטחון ויחסיה של ישראל עם העולם הערבי. יחד עם החניכים נסביר מה התפיסה הביטחונית של הימין, ומה של השמאל.

בקשו מהחניכים לסמן את העמדה שלהם על הציר הפרטי.

אחר כך נסמן על הציר את מיקומן של המפלגות בישראל היום על פי תפיסתם הביטחונית. בנספח ניתן למצוא מצגת המסבירה על תפיסת הימין והשמאל בפוליטיקה הישראלית.

נושא 2: כלכלה וחברה כולל חלוקת משאבים, סדרי עדיפות לאומיים, היחס לשכבות החלשות, לניצולי השואה, לקשישים ועוד.

כנ"ל יחד עם החניכים נסביר מה תפיסה כלכלית-חברתית ימנית, ומה של השמאל. נבקש מהחניכים לסמן את עמדתם על הציר הפרטי שלהם, ואחר כך נסמן על הציר בצבע אחר את מיקומן של המפלגות בישראל היום על פי תפיסתם הכלכלית-חברתית.

נושא 3: דת ומדינה – מהו מקומה של היהדות בחיי המדינה.

גם כאן נפצח עם החניכים את התפיסה של דת ומדינה על פי ימין ושמאל. נבקש מהם לסמן את עמדתם על הציר הפרטי, ואחר כל נסמן על הציר את מיקומן של המפלגות בישראל היום על פי תפיסתם את נושא זה.

שימו לב, אנחנו מדברים על תפיסה ימנית או שמאלנית גלובלית. למשל- כלכלה ימנית היא כלכלה קפיטליסטית בעוד כלכלה שמאלנית היא כלכלת רווחה, תפיסת דת ומדינה ימנית היא שחוקי הדת הם חוקי המדינה (כמו אירן) ושמאלנית דוגלת בהפרדה מוחלטת בין דת ומדינה וכן הלאה

סיום וסיכום

בקשו בסבב מהחניכים לספר על משהו חדש שגילו היום, או משהו שהפתיע אותם

הסבירו על המורכבות של הימין והשמאל בישראל, והזמינו אותם לבחון איזה מפלגה מייצגת בצורה הטובה ביותר את הערכים המובילים שלהם.

אפשרות נוספת כתחליף לחלק 1:

כותרות עיתונים

מול הקבוצה להכין פודיום (אם יש - טוב, אם לא, אז שולחן מספיק)

כותרות וכתבות מעיתונים ומאתרי חדשות מפוזרות בחדר, לתת לתלמידים זמן להסתובב בין הכתבות. מידי פעם לעצור ולבקש מהם להגדיר במילה אחת-איזו תחושה מעלה בי הכתבה אותה אני קורא עכשיו. כל אחד מהתלמידים בוחר את הכתבה אליה הוא הכי מתחבר/הכי מעוררת רגש/הכי משמעותית לדעתו. לעמוד ליד הכתבה שבחרתי. סבב בין התלמידים - לאיזה כתבה הכי התחברתי ולמה (במשפט אחד). לחזור למעגל, לבקש מתנדב שמוכן לדבר על הכתבה שבחר - להעלות לפודיום ולתת זמן מוגבל (שלוש דקות) להצגת העמדה שלו. לאחר מספר תלמידים המציגים את עמדתם, לעצור. לשאול מהם, לדעתם, הנושאים המרכזיים שעלו מהכתבות/ההצגות עמדה ומהטבלה על הלוח. לכתוב את מה שאומרים ובסופו של דבר לצמצם לשלושת הנושאים בהם נתמקד: חברה וכלכלה, דת ומדינה, שלום ובטחון.

מושגי יסוד

מתוך החוברת 'למה לי פוליטיקה עכשיו' של השומריה

אופוזיציה

מושג האופוזיציה, או בתרגום לעברית, התנגדות, הוא כינוי כולל לעמדות, ארגונים ותנועות המתנגדים פוליטית או אידאולוגית לשלטון או למערכת כלשהי. בהקשר הפוליטי, האופוזיציה מורכבת מחברי כל הסיעות שאינן בקואליציה ובין תפקידיה לייצג בכנסת את עמדותיו של המיעוט שלא זכה לייצוג בשלטון, לבקר את השלטון, להציג אלטרנטיבה לדרכה של הממשלה ואף לנסות להפילה בהתאם לחוק.

ראש האופוזיציה - ראש האופוזיציה בישראל יהיה ברוב המקרים יושב ראש הסיעה הגדולה ביותר מבין הסיעות החברות בה, והחל משנת 2000 הוסדר בחוק מעמדו, סמכויותיו, שכרו וכדומה. במסגרת התיקון לחוק מחויב ראש הממשלה למסור לו עדכונים בענייני המדינה, בנוסף זכאי ראש האופוזיציה לאבטחה ומייחדים לו מקום בטקסים ממלכתיים.

אחוז החסימה

אחוז החסימה הוא שיעור הקולות אותו מפלגה צריכה לעבור כדי להיכנס לכנסת. אחוז חסימה נמוך יוביל לריבוי מפלגות ויאפשר ייצוג רחב של כלל חלקי החברה, ואילו אחוז חסימה גבוה ימנע מחלק מהמפלגות להגיע לכנסת, אך יאפשר לשלטון להיות יותר יציב. בישראל אחוז החסימה עמד תחילה על 1% מכלל הקולות הכשרים, ועלה בהדרגה עד ל- 3.25% השווים ל- 4 מנדטים. המשמעות היא שמפלגה שתזכה בפחות מ 3.25% , שהיוו לדוגמא בבחירות האחרונות כ- 130 אלף קולות, לא תזכה לייצוג בכנסת וקולות המצביעים אליה ילכו לאיבוד.

הכנסת

הכנסת היא הרשות המחוקקת ובית הנבחרים של מדינת ישראל, היא מונה 120 חברים המחולקים לסיעות, ומייצגת בצורה המהותית ביותר את הדמוקרטיה. שמה של הכנסת ומספר חבריה נלקח ממוסד הכנסת הגדולה - המוסד המחוקק של יהודי הארץ בתקופה הפרסית. בנוסף לחקיקת חוקים, הכנסת אחראית בין השאר על החלטה לפיזור הממשלה, בחירת הנשיא, אישור תקציב המדינה ופיקוח על הממשלה ומוסדות השלטון. הכנסת נבחרת לתקופה של ארבע שנים אך היא רשאית להתפזר לפני תום התקופה בניסיונות בהן לא אישרה את תקציב המדינה או אם קיים בה רוב המתנגד לממשלה ועקב כך אין היא מסוגלת לתפקד באופן תקין.

ישיבת הכנסת הראשונה התקיימה בט"ו בשבט התש"ט, רוב הנבחרים הגיעו לירושלים מהשפלה ובדרכם עצרו בשער הגיא לטקס נטיעת עצים. מאז היה טקס נטיעת עצים בירושלים ובסביבתה חלק בלתי נפרד ממסורת חגיגות יום ההולדת של הכנסת.

יו"ר הכנסת - יושב ראש הכנסת הוא העומד בראש הכנסת, מנהל את ענייניה, מופקד על שמירת כבודה, על הסדר בישיבותיה ועל קיום תקנונה. תפקידו לנהל את סדר היום והדיונים במליאה ולייצג את הכנסת כלפי חוץ. בהיעדרו של נשיא המדינה, יושב ראש הכנסת ממלא את מקומו.

משמר הכנסת - הגוף האמון על בטחונה של הכנסת ועל הסדר בתוך המשכן. המשמר הוקם ב- 1958 בעקבות אירוע בו אדם מעורער בנפשו השליך רימון יד לתוך מליאת הכנסת.

ועדות הכנסת

בכנסת 12 ועדות קבועות בהן מתנהל חלק גדול מעבודת הכנסת, לגבי נושאים בהם נדרש דיון מקצועי ומעמיק, שלוקחים בו חלק גם גורמים שאינם חברי כנסת. מיד לאחר הבחירות לכנסת קובעת ועדה מסדרת את הרכבי הוועדות, בהתאם לגודלן היחסי של הסיעות בכנסת, ואת השתייכותם המפלגתית של יושבי הראש שלהן. מרבית מדיוני הוועדות פתוחים לציבור ומשודרים באינטרנט ובערוץ הכנסת, למעט דיונים חסויים. כמו כן מכהנות בכנסת גם ועדות מיוחדות המתמנות לתקופת כהונת הכנסת שמינתה אותן.

חבר כנסת

חבר כנסת הוא אחד מ-120 הנציגים המכהנים בכנסת, לאחר שנבחרו לכהונה זו על ידי אזרחי מדינת ישראל בבחירות דמוקרטיות. חברי הכנסת מייצגים בכנסת את המפלגות שמטעמן נבחרו, ומקיימים את תפקידיה של הכנסת כבית המחוקקים בדיוני המליאה ובוועדות השונות.

חסינות פרלמנטרית – לחבר הכנסת קיימת חסינות הנקראת "חסינות מהותית", שהנה חסינות מוחלטת בפני סנקציות פליליות בגין פעולות שביצע במסגרת מילוי תפקידו או למען מילוי תפקידו. כמו כן, קיימת "חסינות דיונית" שאינה חסינות אוטומטית, וניתנת לבקשתו לאחר שהוגש נגדו כתב אישום, רק באישור מליאת הכנסת.

הממשלה

הממשלה היא הרשות המבצעת של מדינת ישראל, האחראית על יישום החקיקה של הכנסת ובידיה הסמכות להפעלת משרדי הממשלה השונים וייצוג המדינה כלפי חוץ. בראשה עומד ראש הממשלה וחברים בה שרים, אשר בידי ראש הממשלה הסמכות למנותם ולפטרם, באישור הכנסת.

ממשלת מעבר - ממשלת מעבר מתקיימת בישראל לאחר מותו, התפטרותו, נבצרות קבע של ראש הממשלה, או עקב הרשעתו בעבירה שיש עמה קלון, כמו גם עם פרסום בקשתו של ראש הממשלה לפיזור הכנסת, לאחר הבעת אי אמון בממשלה או לאחר בחירות ולפני כינונה של ממשלה רגילה. ממשלה זו מתפקדת כממשלה לכל דבר עד להחלפתה לאחר הבחירות.

בית המשפט העליון

בית המשפט העליון הוא המוסד השיפוטי הגבוה ביותר במדינת ישראל ומהווה חלק חשוב בשמירה על הדמוקרטיה וריסון כוחו של השלטון, הוא מונה 15 שופטים שנבחרים ע"י ועדה הכוללת חברי כנסת, נציגי בית המשפט העליון ונציגי לשכת עורכי הדין. בית המשפט שוכן בגבעת רם בירושלים לצד הכנסת ומשרדי הממשלה על מנת להשלים את "המשולש הדמוקרטי" בגבעה. בית המשפט העליון משמש גם כבית משפט גבוה לצדק, בג"צ, ובמסגרת זו עוסק בעתירות נגד רשויות המדינה או גופים ציבוריים, ומוסמך לפסול חוקים שנחקקו בכנסת אם הם פוגעים, לטעמו, בחוקי יסוד. בג"צ נמצא בשנים האחרונות בלב דיון ציבורי סוער, סביב סמכויותיו ועמדותיו, כשרבים מחברי הקואליציה הנוכחית קראו להקטין את השפעתו.

הפרדת רשויות

הפרדת רשויות היא עקרון שלטוני המיושם בדמוקרטיה ולפיו יש לפצל את סמכויות השלטון לרשויות נפרדות ועצמאיות ככל הניתן, המפעילות ביניהן מערכת של "איזונים ובלמים" במטרה להגביל את כוחן של רשויות

השלטון. בישראל הכנסת היא הרשות המחוקקת אשר אחראית על קביעת החוקים, הרשות השופטת אחראית על פירוש החוקים ואילו הרשות המבצעת, הממשלה, אחראית על ביצוע החוקים.

הצעת אי אמון

הצעת אי אמון היא הצעת חוק, המועלית בדרך כלל על ידי האופוזיציה, שנועדה להביע אי אמון בממשלה המכהנת במטרה להפילה. הצעת אי אמון מובילה להצבעת אי אמון, בה מצביעים חברי הכנסת ומביעים את אמונם או אי אמונם בממשלה. במידה והצעת אי אמון עוברת, מפורקת הממשלה. על מנת לשמור על יציבות המערכת הפוליטית הוחלט לאחרונה בישראל, כי ממשלה מכהנת לא תופל בהצבעת אי אמון אלא אם מוצגת חלופה ממשית, ולכן הצבעת אי אמון היא למעשה כפולה, הצבעת אי אמון בממשלה הקיימת והצבעת אמון בממשלה חלופית.

הצעת חוק

הצעת חוק היא הצעה לחוק חדש, תיקון של חוק קיים או ביטול של חוק קיים, המוגשת על ידי חברי הכנסת, הממשלה או במקרים יוצאי דופן, על ידי ועדה של הכנסת. קידום הצעות החוק במליאה נעשה בשלושה שלבים, המכונים "קריאות", למעט הצעת חוק פרטית שצריכה לעבור גם קריאה טרומית. בכל קריאה הצעת החוק נדחית או מתקבלת בהצבעת חברי הכנסת במליאה, ובין הקריאות מתקיימים דיונים בוועדות הכנסת, אשר מכינות את ההצעה לשלבי החקיקה הבאים. לאחר הקריאה השלישית הצעת החוק הופכת לחוק ומתפרסמת בספר החוקים של מדינת ישראל, הנקרא "רשומות".

הקבינט המדיני בטחוני

הקבינט המדיני בטחוני הוא גוף מצומצם של שרים שמטרתו לסייע לממשלה בקידום וגיבוש מדיניות בתחומי בטחון המדינה ויחסיה הבין לאומיים. את הקבינט, אשר נקרא באופן רשמי "ועדת השרים לענייני ביטחון לאומי", מוביל ראש הממשלה ויושבים בו שר החוץ, שר הביטחון ושרים בכירים נוספים. רעיון הקמת הקבינט עלה לראשונה במצעה של מפלגת המרכז בבחירות לכנסת ה-15 ועצם קיומו אושר בחוק שנתיים לאחר מכן. "המטבחון" – לפני אישורו של הקבינט בחוק כונס פורום מצומצם יותר הנקרא "המטבחון" שהיה גוף ללא סמכויות החלטה בחוק, וגם היום כאשר ריבוי שרי הקבינט מקשה על כינוסו מתכנס גוף הנקרא "המטבחון". השם "המטבחון" נולד בתקופת כהונתה של גולדה מאיר כראש ממשלה, כשכינסה את שריה הבכירים במטבח ביתה.

חוקה וחוקי יסוד

חוקה היא מסמך מחייב המגדיר את עקרונות היסוד של המשטר במדינה, הערכים בהם היא דוגלת וכן את זכויותיהם וחובותיהם של אזרחיה. למדינת ישראל אין חוקה בשל ההשקפות השונות בדבר אופייה של מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית, אשר מקשות על כינונה. עם זאת, עד כה חוקקה הכנסת 12 חוקי יסוד שאולי יהוו בעתיד פרקים בחוקת מדינת ישראל. חוקים אלה שונים מחוקים רגילים במעמדם, בתוכנם ובצורתם, ועיקר כוחם בכך שלא ניתן לסתור אותם בחוק רגיל ויש לפרש חוקים אחרים לאורם.

מנדט

מנדט הוא, למעשה, הייצוג שמפלגה תקבל בכנסת. למשל, אם מפלגה זכתה ב- 5 מנדטים בבחירות, יהיו לה 5 נציגים בכנסת. מספר המנדטים נקבע באופן יחסי לכמות הקולות הכשרים להם זכתה כל מפלגה בבחירות, כשהחישוב נעשה במספר שלבים. תחילה סופרים את סך הקולות ומתוכם מפחיתים את הקולות הפסולים, לאחר מכן מורידים את המפלגות שלא עברו את אחוז החסימה והקולות שניתנו לרשימות אלה אינם נכללים בחישוב חלוקת המנדטים, ולמעשה מדובר בקולות מבוזבזים. בשלב הבא מחלקים את סך הקולות הכשרים ל- 120, כשהתוצאה, הנקראת "מודד", היא למעשה כמה קולות שווה כל מנדט. בשלב האחרון, מחלקים את מספר הקולות של כל מפלגה ב"מודד" זה. המספר השלם שהתקבל הוא מספר המנדטים שקיבלה המפלגה ואילו את העודפים של הקולות מחלקים לפי הסכמי עודפים שנקבעו מראש בין המפלגות.

קולות פסולים - קולות בלתי כשרים שאינם נספרים בחישוב המנדט, לדוגמה פתקים לבנים, כמה פתקים שונים באותה מעטפה, יותר משני פתקים זהים באותה מעטפה, פתקים מקושקשים ועוד.

הסכם עודפים - הסכם בין שתי רשימות בבחירות, הקובע שסכום קולותיהן העודפים ייחשב ביחד בקביעת מספר המנדטים המוקצים להן. המפלגה שיש לה את מספר הקולות העודפים הגבוה יותר זוכה בקולות העודפים של המפלגה השנייה ובמנדט הנכסף, אם אכן הספיקו הקולות לכדי מנדט.

מפלגה

מפלגה היא תנועה פוליטית השואפת להשיג שליטה מלאה או חלקית במוסדות הממשל ובכנסת. המפלגה היא ארגון מוכר ורשמי בעל ציבור תומכים ואידיאולוגיה או רעיון סביבם היא מאוגדת. המפלגה חייבת להיות רשומה אצל רשם המפלגות, חייבים להיות בה לפחות 100 חברים ופעולת ההצטרפות אליה נקראת בישראל התפקדות. החוק בישראל אוסר על מפלגה להתאגד אם במטרותיה יש משום שלילת קיומה של מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית, הסתה לגזענות, תמיכה במדינת אויב או מסווה לפעילות בלתי חוקית.

נשיא המדינה

במדינת ישראל הנשיא הוא העומד בראש המדינה, אך תפקידו ייצוגי וסמלי בעיקרו. לנשיא סמכויות אחדות בתחום הטקסי, כגון חתימה על חוקים והסמכת שגרירים של ישראל, אך גם מספר סמכויות מעשיות, שהבולטת בהן היא הסמכות לחון אסירים ולקצוב את עונשם של אסירי עולם. סמכות נוספת של הנשיא היא להטיל את תפקיד הרכבת הממשלה על אחד מראשי הסיעות הגדולות לאחר בחירות, הצבעת אי אמון או התפטרות הממשלה, בכפוף להתייעצות עם כל ראשי הסיעות ולפי שיקול דעתו והערכתו למי הסיכוי הגבוה ביותר להקמת הממשלה. כל אזרח ישראלי כשיר להיות מועמד לנשיאות המדינה, בתנאי שלפחות עשרה חברי כנסת יתמכו במועמדותו, והנבחר הוא מי שקיבל את קולותיהם של לפחות 61 מבין כל חברי הכנסת בבחירות חשאיות. כהונת הנשיא בת 7 שנים, והוא אינו רשאי להתמודד פעם נוספת.

שמעון פרס הוא היחיד שכיהן הן כראש ממשלה והן כנשיא המדינה.

קואליציה

המושג קואליציה מתייחס לברית או פעולה משולבת של מפלגות פוליטיות המרכיבות ממשלה או של מדינות המשתפות פעולה. קואליציה בהקשר הפוליטי היא ברית בין סיעות אשר מטרתה לתמוך בממשלה

ולאפשר לה לפעול. כדי להקים קואליציה, על הסיעות לחתום על הסכם קואליציוני, המגדיר את מדיניות הממשלה ותומכיה בכנסת באמצעות קווי יסוד, ואת בעלי התפקידים השונים שימונו מתוך הסיעות. הסיעות מתחייבות לתמוך בממשלה בהצבעות אי אמון, לרוב תמורת התחייבות מפלגת השלטון לתמוך בסדר היום המפלגתי שלהן. ככל שקואליציה מורכבת ממספר גדול יותר של סיעות, היא משפרת את יציבותה הפרלמנטרית, אך מקטינה את חופש הפעולה שלה ושל הממשלה, מכיוון שהיא נדרשת לאזן בין מגוון גדול של אינטרסים מפלגתיים.

יו"ר הקואליציה – יושב ראש הקואליציה הוא על פי רוב יושב ראש הסיעה הגדולה בכנסת השותפה בממשלה. הוא מנהל את ענייני הקואליציה ופועל מטעמה ובשמה, וכן משמש יושב ראש הנהלת הקואליציה, פורום הכולל נציגים מכל סיעות הקואליציה. תפקידו אינו מעוגן בחוק ועל פי רוב תוכנו מפורט בהסכמים הקואליציוניים.

ראש הממשלה

ראש הממשלה הוא חבר הכנסת שנשיא המדינה, לאחר שהתייעץ עם נציגי הסיעות, הטיל עליו להרכיב ממשלה, ואחר כך קיבלה ממשלתו את אישורה של הכנסת. הוא ראש הרשות המבצעת ובידיו רוב סמכויות השלטון הביצועיות, הוא מנהל את ישיבות הממשלה ואת עבודת הממשלה בכלל והוא הנושא באחריות הראשית לתוצאות מדיניות הממשלה. הלכה למעשה ראש הממשלה הוא האדם החזק במדינה. בישראל - אף אחד מראשי הממשלות לא השלים כהונה מלאה מלבד גולדה מאיר בכנסת השביעית.

שיטת הבחירות בישראל

שיטת הבחירות בישראל נקראת "יחסית ארצית" לפיה מספר המנדטים של כל מפלגה נקבע באופן יחסי למספר הקולות שקיבלה המפלגה ברחבי הארץ, בתנאי שעברה את אחוז החסימה. שיטת הבחירות בישראל שומרת באדיקות על מספר עקרונות. עקרון הכלליות לפיו לכל אזרח במדינה מעל גיל 18 ניתנת הזכות להצביע, עקרון הארציות לפיו מרוכזים ונספרים כל הקולות מכל הארץ בחישוב אחד, עקרון הישירות לפיו מניין הקולות הוא הגורם היחידי לגודלן של סיעות הכנסת ועקרון החשאיות לפיו נשמרת הצבעתו של כל אדם בחשאיות מוחלטת.